

Croatica XXIII/XXIV (1992/1993) – 37/38/39

Izvorni znanstveni članak

Stana Vukovac

**KULTURNO-PROSVJETNI KARAKTER ODNOSA
OBITELJI BRLIĆ I JOSIPA JURJA STROSSMAYERA**

UDK 930.85(497.5)''18''

Slavonska je obitelj Brlić sredinom XIX. stoljeća dala Hrvatskoj nekoliko osebujnih ličnosti koje su djelovale u ilirskome ozračju. Otac i sin, Ignjat Alojzije Brlić i Andrija Torkvat Brlić, surađivali su s biskupom Strossmayerom u teškom razdoblju nacionalne povijesti, tijekom Bachova apsolutizma.

Brlićevi korijeni bijahu hercegovački. Strossmayerovi preci dođoše iz Linza. No, i jedni i drugi ponijeli su i ostavili u nasljedstvo kulturu, sklonost lijepoj pisanoj riječi, književnosti, jezikoslovlju, politici, nadasve hrvatstvu i hrvatskoj domovini.

Brlići stigoše u Svinjar, (danas Davor), a onda Savom do Broda; potomci im se uputiše do Beča, Pariza i drugih evropskih gradova. Strossmayerove obiteljske staze kreću iz Linza, u Gornjoj Austriji, put Osijeka, gdje se u petoj, pohrvaćenju generaciji rodio Josip Juraj. Njegov uspon logično je vezan uz kontinuitet odgoja i obrazovanja, a izuzetna inteligencija otvara mu putove u najpoznatija učilišta u kojima stječe titulu najboljeg; to je put do izbora za biskupa Biskupije đakovačko-srijemske. Ovdje se opet stječu materijalne mogućnosti za bogatstvo planova mladog biskupa, koji želi Slavoniju i Hrvatsku podastrijeti svijetu kao zemlju kulturnog uspona.

Brlići kreću drugom, težom stazom. Trgovački zanat, nakon gimnazijskog obrazovanja, zapravo je život na dva kolosijeka. Obitelj se spominje već krajem 14. stoljeća kao zahumljski vlastelini, a intenzivnije u 18. stoljeću kao ugledni trgovci, ali i pjesnici, jezikoslovci, političari – Slavonci. Izdvojit ću dvojicu između njih: Ignjata Alojzija Brlića (1795–1855), predstavnika treće generacija brodske obitelji Brlić, i sina mu Andriju Turkvata Brlića (1826–1868). Ivana Mažuranić nije Brlićeva, ali udajom u ovu obitelj počinje i njezin književni rad. Ivana je mladica stabla Mažuranića, koja presađena na plodno tlo Brlićevih urodi bogatim književnim plodom.

Stara se Slavonija opet
Otkriva ganutome srcu...¹

Podimo ususret njoj, Slavoniji davnoj, kada je sve u njoj bilo drukčije: ljudi, vladari, način života, govor, običaji, zakoni – sve, samo ljepota njezine ravnice i njezinog gorja, šuma i livada, praskozorja i smiraja dana – ista.

»Ovo drugo hrvatsko more nazvano Slavonijom, zemljom plemenitom, pučinom zemlje između Save i Drave s močvarnim međuprostorom Pobosuča i zmijolikom kičmom planina od Psunja, Papuka, Krndije, Požeške gore, Dilja, Đakovačke zaravni i Borinaca, sve do Daljskog Vrapčjeg brda pred Dunavom i do prvih valovitih vinograda Fruške gore na istok, a na sjever do šokačke Baranje...«²

U tom i takvom prostoru susrest ćemo, među brojnim kulturnim poslenicima i Brliće i Strossmayera. Izdvojit ćemo ih, nakratko, iz mozaika slavonskih kulturnih pregalaca, upotpuniti istine o njima, a onda ih opet vratiti u mozaik hrvatske kulturne prošlosti, da sjaj ostane isti,

¹ Dobriša Cesarić, *Slavonija. Izabrane pjesme*, Zagreb 1964, str. 72.

² Dionizije Švagelj, *Ilirci Slavonije. Doprinos Slavonije hrvatskoj književnosti*, Vinkovci-Zagreb 1968, str. 19.

kulturna građevina hrvatsko-slavonska s njima stabilnija, čvršća. Ako poneki kamenčić dobije jači sjaj, Hrvatska i Slavonija će potvrditi: tu smo, od stoljeća sedmog... Kako je teško biti sin malog naroda! Da li je samo teško, ili je snaga uspjeha »malog čovjeka« toliko jaka da iznenadi svijet?! Je li to doista učinio Ivan Kestenački (Jan Pannonius)? Bio je prvi pjesnik Slavonije, Baranje i Srijema, prvi renesansni himnik spačvanskih šuma, zatravljen snagom ljepote i stihije prirode.³ Kada je postao poznat i ugledan, poručuje domovini: »To velika slava je moja, no još je veća tvoja«. ⁴ Da, slavna u duhu sinova, ali poharana, porobljena, poplavljena... Neuređeni vodotokovi bili su dio nesreće slavonskog življa. Kestenački zapisuje: »Grunuše dolom, ravnicom pomamni, pustošni vali...«⁵

Zakoračili smo malo dalje, u 15. stoljeće, da bismo samo kratko podsjetili kulturnu javnost, da je već tada, iz male Slavonije nikao – uglednik: prvi naš pjesnik panegirika, epitafa, poeta s glasom buntovnika, izuzetnog intelektualnog duha; pjesnik evropskog formata.⁶ Radat će ova zemlja nove, mlade, oštroumne... Ulazit će oni u nove bitke za slobodu i samostalnost, protiv zaostalosti, vodene stihije, gladi i neimaštine. Bitka će biti ista uz Dravu i Dunav, Savu i Muru, uz more i visoko gorje lijepe naše.

Na granici dvaju svjetova Istoka i Zapada, Slavonija će kroz vjekove krvlju braniti svoj prag, ali i bogati Zapad. Slavonac neće pobjeći, neće se predati. Borit će se s puškom, ali i s pameću. Inteligenciju će joj u početku obrazovati crkva, a putove će mladi obrazovani Slavonci trasirati sami.

Potražimo ih na stazama jezikoslovlja, književnosti, izdavaštva, arhitekture i graditeljstva, te drugih oblika kulturnog pregalaštva.

Svinjar-selo, prvo stanište Hercegovaca Brlića. »Jednokatne kuće obasjane južnim suncem, nižu se poput drevnih sojenica. Gotovo svake jeseni preplavi Sava i selo i njegova polja. Tad stanovnici istjeraju blago iz prizemlja kuća na kilometre daleko u zimske 'stanove', a sami se povuku u prve katove svojih domova, te među sobom drže vezu na dugačkim i plitkim čamcima što ih svaka kuća imade. /.../. Na Badnjak /.../ kad se bliži ponoć, pristaju mnogobrojni čamci uz dvije velike splavi, pričvršćene za crkvena vrata. I dok mjesec obasjava lagano uzgibanu površinu nepreglednih voda, svećenik na crkvenim vratima propovijeda riječ božju«. ⁷ Svinjar je graničarsko selo, pa će i Brlići, Relkovići, Pešići i ostali domoroci perom i mačem štititi rodni dom i domovinu. Pjesnik Kačićeva

³ Dionizije Švagelj, *Slavonske književne komunikacije*, Osijek 1975, str. 101.

⁴ Nikola Šop, prijevod pjesme, *Hrvatski latinisti*, knj I JAZU, 1951.

⁵ Janus Pannonius, *De inundatione (Drugi potop)*, str. 47, 49.

⁶ Dionizije Švagelj, *Slavonske književne komunikacije*, str. 97.

⁷ Ivan Brlić, *Predgovor knjizi Ignjata Alojzija Brlića: Pisma sinu Andriji Torkvatu*, knj. I, Zagreb 1942, str. 5.

duha i stila Andrija Antun Brlić (1757–1804) u *Pismi od Svinarah* izdvaja junake u borbi s Turcima:

»Prvi sokol Stipo je Relković,
Drugi sokol jeste Lovro Brlić...«

Sava je opet posrednica novog staništa obitelji Brlić. Njezinim se vodama otisnuo Matija Brlić oko 1724. godine iz Svinjara – u Brod. Tu će razgranati stablo, tu će, uz njezinu obalu, izgraditi dom njegovi nasljednici, pa će kuća Brlićevih ostati do naših dana sastajalište znamenitih književnika, jezikoslovaca, znanstvenika i političara, pravnika i crkvenih uglednika.

Od tridesetih do sedamdesetih godina 19. stoljeća dva istaknuta Brlića učvrstit će ime Brlićevih među znamenitim Hrvatima ovog burnog vremena, posebno ilirskog razdoblja, ali i Bachova apsolutizma.

Ignjat Alojzije Brlić (1795–1855)

Trgovac, jezikoslovac, pisac i prevodilac. Morao je prihvatiti trgovačku obiteljsku tradiciju, ali je kao odličan učenik i dobar poznavalac latinskog i njemačkog jezika, te sklonosti ka književnosti i jeziku mogao postići znatno više. Trgovinom je priskrbio novac za brojnu obitelj (petero djece), no taj ga posao ne raduje. Misao, kao i svaki slobodan trenutak, povećeni su jeziku i književnosti. U pismu sinu Andriji u Beč potvrđuje ovu istinu: »moj je konj od uvika bio – knjiženstvo, a za ostala sam se slabo ikada brinuo«.

Tih, razborit, marljiv i odlučan Ignjat Alojzije Brlić je ugledan građanin Broda, ali se politikom nije bavio. Ipak je s velikom pažnjom pratio zbivanja u političkom životu Hrvatske, što potvrđuje i u pismu sinu: »jer ja kao nepolitik sada petore novine štijem« (u Beču, 23. 3. 1848).

Slavonija se može pohvaliti brojnim zaslužnim jezikoslovcima »koji su u različna vremena otkrili bogatstvo našeg narodnog i književnog jezika, brinuli se o njegovoj pravilnosti i čistoći i utirali putove za pravilno vršenje njegove značajne narodne i kulturne funkcije«. ⁸ Od Blaža Tadijanovića, Relkovića i Lanosovića, Babukića i Ignjata Alojzija Brlića »bogata je slavonska štokavština pružala slavonskim jezikoslovcima dragocjen materijal i razvijala ljubav za taj narodni jezik«. ⁹

Brlićeva gramatika *Gramatik der illirischen Sprache* tiskana je u Budimu 1833. godine, (II. izd. Zagreb 1842; III. izd. Zagreb 1850.). Autor u podnaslovu knjige govori da je to gramatika jezika kojim se govori u Bosni, Dalmaciji, Slavoniji, Srbiji, Dubrovniku i u onih Ilira koji žive u

⁸ Ljudevit Jonke, *Prilog Slavonije hrvatskoj nauci o jeziku. Doprinos... str.* 137.

⁹ Jonke, isto.

Banatu i Mađarskoj. »Predlaže, da se refleks glasa *jat* piše oznakom *y*, što ga on kao ikavac čita kao *i*, a drugi ga mogu čitati drugačije (*ije*, *e*).¹⁰

Posvetio joj je nekoliko godina intenzivnog rada, konzultirao brojnu literaturu, pa je, zbog dobrog poznavanja jezične problematike, imao pozitivnog udjela u složenom procesu jezičnog razvoja polovicom 19. stoljeća. Ovaj talentirani amater-filolog i iskreni rodoljub bio je osoba s kojom je trebalo računati.¹¹ Njegova je ideja, u nešto promijenjenom obliku, uskoro ostvarena u zagrebačkom ilirskom krugu, jer su ilirci odlučili da od početka 1836. godine sjedine hrvatski književni jezik na osnovi štokavskog dijalekta ijekavskog govora.¹²

Ignjat Alojzije Brlić smatrao se ilircem; sinu Andriji piše u Zagreb: »Ti znaš da sam te ja u Zagreb dao, da postaneš ilirom, da ti se ljubav k rodu i narodnosti u mlado srdce usije i danas, sutra razboriti plod donese« (Pismo 32, knj. I). I jezik kojim je pisao zvao je ilirskim, a tri izdanja njegove gramatike potvrđuju da je bila tražena, čitana, proučavana. Kada je prijetila mađarizacija, Brlićev stav je odlučan: »Našu narodnost valja staviti u Božje ruke /.../ ako mađarski jezik za diplomatski poprimiti usiljeni budemo, opet nam za to narodni jezik i narodnost ugnuti nemože /.../, i mi smo svi na nimačku odhranjeni pak jesmo li Nimci? – što se više pero stište to se više odupira'«. ¹³ On tvrdi, da jezik ne valja kovati, nego od naroda učiti. Iako pristaša hrvatskog narodnog preporeda kritički je gledao na Gajeva pravopisna i jezikoslovna nastojanja, želeći ikavsko narječje učiniti književnim jezikom.¹⁴ Dugo se opirao jezičnim pravilima zagrebačke škole, pa s očitom srditošću piše sinu: »Radije neću ništa ilirski pisati, nego da se moram po zagrebačkom pravopisu pisati Bärlich, isto tako mi je rogato *ě* odvratno.«¹⁵ Kasnije će, kako sam kaže »radi sloge« prihvatiti mrske mu kvačice kod glasova *č*, *ć*, *š*, *ž*, no ostaje pri odluci da zadrži glas *y* za ikavsko *i* i druge oblike *e*, *ije*.

Ignjat Alojzije Brlić bio je, u svom vremenu, kulturni radnik izuzetnih sposobnosti. Stiješnjen obvezama trgovačkog poziva, brojne obitelji, života u malom graničarskom gradu, ipak je htio više. Njegovi suvremenici spominju anegdotu, koja je kružila gradom, da više zna o Slavoniji nego o vlastitoj trgovini. I Bosnu je dobro poznao, posebno prilike u njoj, jer je kao sindik franjevačke provincije Bosne Srebrene bio spona bosanskih franjevaca sa zapadnim svijetom.

¹⁰ Zlatko Vince, *Putovima hrvatskog književnog jezika*, Zagreb 1978, str. 153.

¹¹ R. Auty, *The linguistic work of Ignjat Alojzije Brlić*, Filologija, br. 3, Zagreb 1962.

¹² Ljudevit Jonke, isto, str. 140.

¹³ Ignjat Alojzije Brlić, *Pisma sinu*, knj. I str. 79.

¹⁴ *Hrvatski bibliografski leksikon*, knj. II, Zagreb 1989, str. 340.

¹⁵ I. A. Brlić, *Pisma sinu*, str. 54.

Posjedovao je narativno-slikarsku vještinu pripovijedanja, što je posebno izraženo u njegovoj korespondenciji sa sinom Andrijom, kao i brojnim znamenitim ličnostima svoga vremena: Gajem, Miklošićem, Babukićem, Kopitarom, Šulekom, Demetrom, Topalovićem, Vukom Karađzićem, Strossmayerom, Daničićem i drugima.

I. A. Brlić bio je svestrana ličnost u razdoblju hrvatskog narodnog preporoda: osim jezika i književnosti bavio se pitanjima filozofije, pučke mudrosti i religije. Poseban interes pokazivao je za očuvanje narodne starine, pa se intenzivno bavio skupljanjem narodnih umotvorina. Bio je suradnik »Zore dalmatinske« (1844–1847), »Danice ilirske« (1835, 1839); preradio je Palmotićeveu *Kristijadu* u *Krstovka iliti život i dila gospodina Isukrsta* (Budim 1835), s dubrovačke ijekavštine te iz osmerca u deseterce. Prevodio je s latinskog i njemačkog jezika pjesme i igrokaze. Devetnaest godina izdavao je *Ilirski kalendar* (1836–1855). Uz njegovo ime vezani su i počeci knjižarstva u Brodu na Savi, jer je u svojoj trgovini prodavao i knjige.

U *Pismima sinu Andriji Torkvatu* (1836–1855) sve je sazdan: Ignjat Alojzije – otac, trgovac, jezikoslovac, prevodilac... sebe je podario sinu i nama – čitateljima. To su najljepše stranice koje je napisao ovaj plemeniti čovjek.

Andrija Torkvat Brlić (1826–1868)

Temperamentan, neumoran u svojoj djelatnosti, a nemiran u traženju uvijek novih putova, »plemenita duša, koja je svoj dom i rod iskreno ljubila«¹⁶, slika je najosebujnije ličnosti iz obitelji Brlić. Daroviti vinkovački gimnazijalac, zagrebački i bečki klerik, (kada je zajedno s ocem sorbonski doktorat priželjkivao), iznenada, nošen porivom revolucionarnih zbivanja, mijenja pravac svoga leta, trasira nove putove. »Što si crnu Reverendu na kaput obratio, ne sviđa mi se«, piše otac u svibnju 1844, »da si ju budeš pričuvao«. Otac je zabrinut, ali je Andrijina odluka konačna. Tek 1867, kada je već teško bolestan, piše sestri Jagodi: »Ja sam popovstvo ostavio, išao u tabor Jelačića, u bunu slovačku, u agitaciju parišku, u pogibelji života – ne radi toga, da posli budem sekretar Matice hrvatske i Historičkog društva, da budem provizur đakovački, jurista u Beču i advokat u Brodu. Ja sam se skinuo i radio na polju političkom oko Jelačića, u Parizu, Pragu itd, /.../ da mogu svojoj domovini služiti /.../ i tako raditi za narod. To je moja u dnu srca iskrena težnja bila, to je ključ za mene i moje ponašanje u ono vrijeme razumiti. Ali moja očekivanja prevariše carski ministri 1849, /.../ i zato sam volio kuburit, /.../ u Brod se uklonit, uvijek od policije gonjen, nego okaljati moj obraz uniformom Bachova sistema...«

¹⁶ *Strossmayer Ignjatu Brliću* (Naco). 11. I. 1878, Arhiv Brlić, Sg. –

Početak godine 1849. upućuje Andrija Torkvat Brlić memorandumu papi Piu IX u Rim o stanju hrvatsko-slavonske crkve: katolička crkva u Madžarskoj podupire premoć Madžara, jedini je senjski biskup Ožegović hrabar borac protiv njih. Đakovački biskup Kuković je bojažljiv, još gori je zagrebački biskup Haulik. »Treba nam čovjek energičan i razborit, pobožan i popularan. Takav čovjek i postoji, Josip Strossmayer, ali je izvan domovine, namješten kod dvora. On je u ovo naše vrijeme hrvatsko-slavonskoj crkvi prijeko potreban«. ¹⁷ Andrijin prijedlog nije bio jedini, a niti presudan, no u iščekivanju izbora, Strossmayer piše Andriji iz Vöslaua »gdie se sad zdravlja radi bavim /.../ Molite se dakle Boga da mojoj nevredkosti za rukom pođe biskupom postati, /.../. Ako me pako pitate Andria imam li ufanja, odgovaram Vam 'baš nimalo'«. Andrija želi postati spahijskim upraviteljem, Strossmayer kaže da će mu u tome pomoći, ali ako postane biskupom tada bi ga želio »za svog tajnika odmah naimenovat«. Kako za prijatelja, tako i za »Slavoniu i Horvatsku više me sad briga mori neg ikad«, kaže Strossmayer prijatelju Brliću. ¹⁸ Uskoro su sve dileme riješene:

Josip Juraj Strossmayer izabran je za biskupa Biskupije đakovačko-srijemske.

Krajem studenoga 1849. godine Strossmayer piše Andriji Torkvatu Brliću: »Dakle, pala je kocka; dakle je moja malenkost izbilja 18^{to}g t. m. za biskupa đ. naimenovana«. Brojne čestitke stižu sa svim strana, među njima i Andriji. Odgovarajući mu, Strossmayer naglašava: »Ja ostadoh uvijek, koi sam bio, samo ću gledat, što je sviuh nas dužnost u kriepostima napriedit. Lađa kad uzvodu ide, ako se svojski neupreš, borme ona će natrag«. ¹⁹

Strossmayerova *lađa*, iako je cio život uzvodno išla, stigla je do cilja. Teret koji je nosila bio je dragocjen našem narodu: Hrvatska akademija, sveučilište, galerija slika, katedrala u Đakovu, novčana pomoć srednjem i visokom školstvu, kulturnim institucijama, društvima, knjižnicama, izdavačima, arhivskim i muzejskim zbirkama i brojnim pojedincima... Rijeka je tekla naprijed, ali je lađa, sa svojim teretom i kormilarom, nosila prosperitet narodu! Strossmayer će u sljedećih pedeset godina pokloniti sebe hrvatskoj kulturi, i učiniti pravo »kulturno čudo«.

Protoklo je gotovo deset mjeseci od imenovanja do svečane prekonizacije u Đakovu 29. rujna 1850. godine. Strossmayer stiže u Đakovo, kada je u Hrvatskoj raspušten Sabor, i počelo razdoblje apsolutizma, a s njim i otvorena germanizacija. Proglašenjem apsolutizma, hrvatski je grb zamijenio austrijski dvoglavi orao. To mračno doba (1851–1859), nazvano Bachovim apsolutizmom, ostavilo je traga i na tek probuđenim hrvatskim kulturnim usponima. Brodska obitelj Brlić čini što može; opire

¹⁷ Andrija Torkvat Brlić, *Pismo papi Piu IX*. Arhiv Brlić, sg –

¹⁸ A. T. Strossmayer Brliću 18. 7. 1849. Arhiv Brlić, sg –

¹⁹ Strossmayer A. T. Brliću, 2. 12. 1849. Arhiv Brlić, sg –

se tuđinu, pomaže neupućenima. Brod je ugrožen sa svih strana, piše Ignjat Alojzije sinu Andriji. »Ja, koji sam što sâm patio, što gledao da drugi pate pod Absolutizmom, željkujem za zakonitom slobodom više nego itko drugi, /.../. Koliko mi je Absolutizam mrzak – još mi je mržja razuzdanost, nered, i druga sadašnja zla. /.../. I Bosna prijeti /.../ Turci /.../ nešto verlo po Bosni bune i mute, zemljene gradove prema nama grade, i ne boj se na vrat na nos spravljaju; mi smo opet ovdje u pogibelji, – premda čujemo, da se oni nas i bana Jelačića boje« (*Pismo* 107, knj. II). U listopadu 1875, obratit će se sin mu Ignjat Naco Brlić Strossmayeru pismom i molbom da pomogne ustanicima u Bosni. Kultura i politika dva su kolosijeka na kojima Brlićevi nasljednici grade budućnost. Andrijin sin Vatroslav, bečki student prava, jedan je od osnivača akademskog društva »Zvonimir« u Beču, koje Strossmayer materijalno pomaže, saznajemo iz pisma koje mu je upućeno iz Beča: Hrvatski narod »bijen tolikim nevoljam i jadima, toliko puta prezren i potišten, upravlja pobožno i smjerno svoje oko na onu sjajnu točku, koja mu pokazuje put k prosvjeti i slobodi; kucajućim i zahvalnim srcem gleda onoga muža, koji ga diže i uzveličuje, koji širi diljem celog širokog svieta čast i slavu njegova imena«. ²⁰ Dom supružnika Vatroslava i Ivane Mažuranić u Brodu postaje stjecište boraca protiv režima bana Khuena Hédervaria u nj su dolazili: A. Starčević, Josip Juraj Strossmayer, Fran Folnegović, Frano Supilo i dr. Za svoj književni i rodoljubni rad Ivana je od Strossmayera dobila zlatni medaljon.

Strossmayerova će snažna ličnost, u tom teškom vremenu, pokrenuti veliku bitku – *Prosvjetom slobodi!* Uporno, odvažno, smjelo i energično povest će hrvatsku kulturu Evropi ususret! Sredinom 1849. godine, kada Strossmayer još nije znao da će postati biskupom đakovačkim, piše on Andriji Torkvatu iz Beča: »U jeziku, u narodnosti i domoljublju u pravoj prosvjeti sve jednako napređujemo /.../. Samo nek Ban i naše domaće vlasti škole ko oko u glavi čuvaju, da nam se tuđinstvom ne okuže«. ²¹ A da se zaista »ne okuže« trebalo je unaprijediti jezik, otvarati škole, knjižnice, tiskare, sveučilište, akademiju.

Kada se, kao kapelan, vratio iz Petrovaradina u Đakovo, saznavaši da ga je car Ferdinand primio u Zavod sv. Augustina u Beču, rekao je: »Bog me zove za velike stvari i bit će meni veoma slabašnu na pomoć«. ²² U Zavodu sv. Augustina upoznat će Andriju Torkvata Brlića, i od tada postati prijatelj ove obitelji. Odsjedat će u kući Brlićevih na putu iz Đakova u Zagreb, sastajati se u njihovoj kući s uglednim ilircima i političarima; brojne će umjetnine, koje je Strossmayer nabavljao u evropskim

²⁰ *Pismo Hrvatskog akademskog društva Beč- Strossmayeru* 7. 2. 1894. Arhiv HAZU, XI A/ A 17.

²¹ *Strossmayer A. T. Brliću iz Beča*, Arhiv Brlić, sg –

²² Tade Smičiklas, *O 50-godišnjici biskupovanja J. J. Strossmayera Spomen-cviete*, Zagreb 1900, str. VIII.

zemljama, na putu u Đakovo, stići ladom do Broda, pričekati u Brličevoj kući, do otpreme u Đakovo. Car Franjo Josip I odlikovao je 1850. godine Ignjata Alojzija Brlića za literarne zasluge. Saznavši Strossmayer za to, piše prijatelju Andriji: »Čako će Vaš sigurno bit odlikovan, i što me osobito veseli, ja ću lahko dobit nalog, da mu milost carsku obznanim, i medalju na persa obisim«. ²³

Nakon Andrijine smrti, korespondenciju nastavlja s njegovim bratom Ignjatom. U pismu od 11. siječnja 1878. godine čitamo: »Molim Vas Naco, što god o njemu i o pokojnom ocu Vašem znate, to pobilježite i život im opišite. Ako se to danas i ne bude tiskalo, tiskat će se u svoje vrijeme i biti vele poučno za narod /.../. Kam srieće da sam ja to od svoje mladosti činio!«

SUMMARY

CULTURAL-HISTORICAL STUDY OF RELATIONS BETWEEN BRLIC FAMILY AND JOSIP JURAJ STROSSMAYER

Several outstanding figures in the 19-th century Slavonia descended from the Brlic family, many of which espoused the Illyrian cause. Ignjat Alojzije Brlic and Andrija Torkvat Brlic, father and son, collaborated with Bishop Strossmayer during one of the most difficult periods of Croatian history, the Bach absolutism.

²³ *Strossmayer A. T. Brliću 2. 12. 1849. Arhiv Brlić, sg -*
